FIȘA DISCIPLINEI
Anul universitar 2026/2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de Învățământ superior	UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI
1.2. Facultatea	FACULTATEA DE GEOGRAFIE
1.3. Departamentul	DEPARTAMENT GEOGRAFIE UMANĂ ȘI ECONOMICĂ
1.4. Domeniul de studii	GEOGRAFIE
1.5. Ciclul de studii	MASTER
1.6. Programul de studii	DEZVOLTARE TERITORIALĂ INTELIGENTĂ

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	REGIUNI INOVATOARE ȘI TERITORII FUNCȚIONALE (RITF)						
2.2. Titularul activităților de curs	Dr. urb. Reinhold STADLER						
2.3. Titularul activităților de seminar	Dr. urb. Reinhold STADLER						
2.4. Anul de studiu	2	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7.Regimul disciplinei	OB.

3. Timpul total estimat

3.1. Număr de ore pe săptămână	2	3.2. Din care Curs	1	3.3. Seminar	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	3.5. Din care Curs	14	3.6. Seminar	14
Distribuția fondului de timp					
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie şi notiţe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate şi pe teren					19
Pregătire seminare/ laborator, teme, referate, portofolii şi eseuri					40
Tutorat					4
Alte activități					-
3.7. Total ore de studiu individual					97
3.8. Total ore pe semestru					125
3.9. Număr de credite					5

4. Precondiţii (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Bazele dezvoltării teritoriale inteligente; Sisteme și modele europene de planificare spațială (SME-PS); Eco-dezvoltare și peisaj (EDeP); Metode și tehnici de cercetare (MTC)
4.2. de competențe	Utilizarea de bază a unui program GIS (QGIS) și a unui program de calcul tabelar – MS Excell etc

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală cu videoproiector, laptop, tablă / flip-chart; platforma educațională a facultății (MS Teams) pentru suportul de curs
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală cu mese de lucru pentru desen (hărți oarbe A3, hârtie de calc, creioane); videoproiector; acces la QGIS și la bazele de date INS TEMPO, Eurostat și Regional Innovation Scoreboard.

	Lucrările notate se realizează sau se susțin în sală. Instrumentele de inteligență artificială pot fi folosite ca unealtă (corectură, cod QGIS / formule, căutarea surselor, formatare documente, traduceri), nu ca autor (diagnosticul teritoriului, scorurile din matrice, schemele, concluziile). Fiecare predare include mențiunea „am folosit IA pentru …" / „nu am folosit IA"; studentul trebuie să poată explica oral, fără laptop, orice element predat.

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul/absolventul cunoaște și explică noțiunile de regiune, teritoriu, teritoriu funcțional și regiune inovatoare, precum și diferențele dintre decupajele administrative, statistice (NUTS, LAU) și funcționale Studentul/absolventul cunoaște evoluția politicii de coeziune a UE și a documentelor doctrinare europene privind teritoriul, de la Carta de la Torremolinos (1983) la Agenda Teritorială 2030 Studentul/absolventul cunoaște metodele de delimitare a teritoriilor funcționale (locuri centrale, modele gravitaționale și probabiliste, izocrone, fluxuri de navetism) și limitele fiecăreia Studentul/absolventul cunoaște conceptele de capital teritorial, coeziune teritorială, sistem regional de inovare, Triple / Quadruple / Quintuple Helix și specializare inteligentă Studentul/absolventul cunoaște cadrul legal și instituțional al dezvoltării regionale și al zonelor metropolitane din România (Legea nr. 315/2004, Legea nr. 246/2022, Legea nr. 169/2026 - CATUC)
Aptitudini	Studentul/absolventul identifică, extrage și documentează date statistice la nivel de UAT și de regiune (INS TEMPO, RPL 2021, Eurostat, RIS), cu sursa, codul tabelului și anul fiecărei valori Studentul/absolventul calculează și interpretează indicatori de dezvoltare, coeziune și inovare și îi reprezintă prin cartograme Studentul/absolventul abstractizează informația teritorială în scheme de context și coreme, realizate de mână Studentul/absolventul delimitează un teritoriu funcțional prin metode alternative și compară critic contururile rezultate Studentul/absolventul evaluează funcționalitatea unui teritoriu printr-o matrice de descriptori, cu argumentarea fiecărui scor pe date verificabile
Responsabilitate și autonomie	Studentul/absolventul elaborează și susține oral, în mod autonom, un diagnostic teritorial bazat pe date verificabile Studentul/absolventul verifică critic informațiile din surse secundare, inclusiv pe cele generate cu instrumente de inteligență artificială, și declară transparent modul de utilizare a acestora Studentul/absolventul lucrează în echipă și negociază, pe bază de argumente, cu actori care au interese diferite Studentul/absolventul interacționează direct cu actori reali ai sistemului regional de inovare, cu respectarea eticii cercetării Studentul/absolventul propune direcții de cooperare pe orizontală între teritorii, în spiritul coeziunii teritoriale

7. Conținuturi

7.1. Curs	**Metode de predare**	**Observații**
C1. Introducere: regiune, teritoriu, teritoriu funcțional, inovare.	Prelegere interactivă	2 ore

Invenție – inovare – difuzie	însoțită de prezentare; exemple aplicate (Cluj-Napoca – Florești, Brașov); exerciții scurte, de mână, în sală. Cursul are loc în săptămânile impare	
C2. Regiunea și decupajul: tipuri de regiuni, sistemul NUTS (Reg. (CE) nr. 1059/2003). Politica de coeziune a UE și documentele doctrinare privind teritoriul: de la Carta de la Torremolinos (1983) la Agenda Teritorială 2030		2 ore
C3. Teritoriul funcțional: concept (CEMAT), zona urbană funcțională (FUA); metode de delimitare – locuri centrale, modele gravitaționale și probabiliste, izocrone, fluxuri observate		2 ore
C4. Teritorii metropolitane și periurbane: Legea nr. 246/2022, Legea nr. 169/2026 (CATUC); funcțional vs. metropolitan vs. periurban		2 ore
C5. Capitalul teritorial și coeziunea teritorială (concentrare, conectare, cooperare); disparități regionale: PIB/locuitor (PPS), RCI, „capcana dezvoltării”		2 ore
C6. Regiuni inovatoare: districte industriale și clustere, sisteme regionale de inovare, Triple / Quadruple / Quintuple Helix, specializare inteligentă (S3), Regional Innovation Scoreboard		2 ore
C7. Dezvoltarea regională în România: Legea nr. 315/2004, regiunile de dezvoltare, ADR, programele regionale 2021–2027 și strategiile S3. Sinteză: cooperarea pe orizontală între teritorii		2 ore

Bibliografie:

Documente doctrinare și rapoarte europene

Consiliul Europei – CEMAT (1983). Carta europeană a amenajării teritoriului (Carta de la Torremolinos), 20.05.1983.

Consiliul Europei – CEMAT (2000). Principii directoare pentru dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european, Hanovra.

Comisia Europeană (1999). ESDP – European Spatial Development Perspective. Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union. Potsdam.

Agenda Teritorială a Uniunii Europene (Leipzig, 2007); Agenda Teritorială 2020 (Gödöllő, 2011); Agenda Teritorială 2030 – Un viitor pentru toate locurile (2020); Noua Cartă de la Leipzig (2020).

Comisia Europeană (2008). Carta verde privind coeziunea teritorială. Transformarea diversității teritoriale într-un avantaj, COM(2008) 616 final.

Consiliul Europei – CEMAT (2017). Rezoluția nr. 1 privind zonele funcționale, a 17-a sesiune CEMAT, București, 3.11.2017; MDRAPFE (2017), Functional Areas in Member States of the Council of Europe – Revised Version (studiu pregătitor).

Comisia Europeană (2024). Al nouălea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE.

Comisia Europeană (2026). Al zecelea raport privind coeziunea economică, socială și teritorială – Competitive regions for a Competitive Union. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE.

Comisia Europeană (2025). Regional Innovation Scoreboard 2025; European Innovation Scoreboard 2025. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE.

Dijkstra, L., Papadimitriou, E. et al. (2023). EU Regional Competitiveness Index 2.0 – 2022 edition. DG REGIO, Working Paper 01/2023.

Eurostat (2019). Methodological Manual on Territorial Typologies – 2018 edition. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE.

OECD (2024). OECD Regions and Cities at a Glance 2024. Paris: OECD Publishing.

Legislație

Tratatul privind Uniunea Europeană, art. 3; Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, art. 174–178 (coeziunea economică, socială și teritorială).

Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 privind instituirea unei nomenclaturi comune a unităților teritoriale de statistică (NUTS), cu modificările ulterioare, inclusiv Regulamentul (UE) 2017/2391 (tipologii teritoriale – Tercet).

Regulamentul (CE) nr. 1082/2006 privind gruparea europeană de cooperare teritorială (GECT), cu modificările ulterioare.

Regulamentul (UE) 2021/1060 de stabilire a dispozițiilor comune privind fondurile europene; Regulamentul (UE) 2021/1058 privind FEDR și Fondul de coeziune.

Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României, republicată, cu modificările ulterioare, inclusiv

Legea nr. 290/2018.
Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv Legea nr. 100/2007 și Legea nr. 106/2010.
Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, cu modificările și completările ulterioare.
OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare (asociațiile de dezvoltare intercomunitară).
Legea nr. 246/2022 privind zonele metropolitane, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.
Legea nr. 169/2026 privind Codul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, M. Of. nr. 661 din 10.08.2026.
HG nr. 1575/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare urbană integrată pentru orașe reziliente, verzi, incluzive și competitive 2022–2035 (Politica Urbană a României).
Strategia de Dezvoltare Teritorială a României – România policentrică 2035 (2014).

Literatură

Allmendinger, P., Haughton, G. (2009). Soft spaces, fuzzy boundaries, and metagovernance: the new spatial planning in the Thames Gateway. Environment and Planning A, 41(3), 617–633.
Asheim, B. T., Isaksen, A., Trippl, M. (2019). Advanced Introduction to Regional Innovation Systems. Cheltenham: Edward Elgar.
Barca, F. (2009). An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Raport independent pentru Comisia Europeană.
Benedek, J. (2004). Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
Boschma, R. (2005). Proximity and innovation: a critical assessment. Regional Studies, 39(1), 61–74.
Camagni, R. (2008). Regional competitiveness: towards a concept of territorial capital. În: Capello, R. et al. (eds.), Modelling Regional Scenarios for the Enlarged Europe. Berlin: Springer, pp. 33–47.
Carayannis, E. G., Campbell, D. F. J. (2009). 'Mode 3' and 'Quadruple Helix': toward a 21st century fractal innovation ecosystem. International Journal of Technology Management, 46(3/4), 201–234.
Carayannis, E. G., Campbell, D. F. J. (2010). Triple Helix, Quadruple Helix and Quintuple Helix and how do knowledge, innovation and the environment relate to each other? International Journal of Social Ecology and Sustainable Development, 1(1), 41–69.
Cooke, P. (2001). Regional innovation systems, clusters, and the knowledge economy. Industrial and Corporate Change, 10(4), 945–974.
Diemer, A., Iammarino, S., Rodríguez-Pose, A., Storper, M. (2022). The regional development trap in Europe. Economic Geography, 98(5), 487–509.
Dijkstra, L., Poelman, H., Veneri, P. (2019). The EU-OECD definition of a functional urban area. OECD Regional Development Working Papers, 2019/11. Paris: OECD Publishing.
Etzkowitz, H., Leydesdorff, L. (1998). The endless transition: A "triple helix" of university–industry–government relations. Minerva, 36(3), 203–208.
Faludi, A. (2010). Cohesion, Coherence, Cooperation: European Spatial Planning Coming of Age? London: Routledge.
Foray, D. (2015). Smart Specialisation: Opportunities and Challenges for Regional Innovation Policy. London: Routledge.
Geddes, P. (1915). Cities in Evolution. London: Williams & Norgate.
Hägerstrand, T. (1967). Innovation Diffusion as a Spatial Process. Chicago: University of Chicago Press (ed. originală 1953).
Iammarino, S., Rodríguez-Pose, A., Storper, M. (2019). Regional inequality in Europe: evidence, theory and policy implications. Journal of Economic Geography, 19(2), 273–298.
Ianoș, I. (2000). Sisteme teritoriale. București: Editura Tehnică.
McCann, P., Ortega-Argilés, R. (2015). Smart specialization, regional growth and applications to European Union cohesion policy. Regional Studies, 49(8), 1291–1302.
OECD / Eurostat (2018). Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, ed. a 4-a. Paris / Luxemburg.
Pascariu, G. (2011). Structura și dinamica sistemelor de așezări umane și procesul de planificare teritorială. București: Editura Universitară „Ion Mincu".
Pontikakis, D. et al. (2022). Partnerships for Regional Innovation – Playbook. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al UE (JRC).
Porter, M. E. (1998). Clusters and the new economics of competition. Harvard Business Review, 76(6), 77–90.
Rodríguez-Pose, A. (2018). The revenge of the places that don't matter (and what to do about it). Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 11(1), 189–209.

7.2 Seminar	Metode de predare	Observații
S1. Tragerea la sorți a teritoriilor de studiu; harta mentală (din memorie); schema de context pe hartă oarbă A3	Exerciții aplicate în sală: desen de mână pe hartă oarbă, lucru pe date reale (QGIS, INS TEMPO, Eurostat), susțineri orale, interviu, joc de roluri. Seminarul are loc în săptămânile pare	2 ore; E1 – oficiu; E2 – 0,5 p
S2. Jurnalul de date (INS TEMPO, RPL 2021): verificarea „pașaportului" valorilor; de la cartogramă la coremă, pe hârtie de calc		2 ore; E3 – 1 p; E4 – 1,5 p
S3. Pragul meu: delimitarea zonei funcționale cu o metodă trasă la sorți; Verifică robotul: corectarea, pe date, a unui diagnostic generat cu IA		2 ore; E5 – 0,5 p; E6 – 0,5 p
S4. Matricea funcționalității teritoriale, cu probă pentru fiecare scor: susțineri orale (finalizarea Temei 1)		2 ore; E7 – 1 p
S5. Regiunea trasă la sorți (NUTS 2) și regiunile comparabile din UE (Eurostat); profilul de inovare al regiunii (RIS), desenat de mână		2 ore; E8 – 1 p; E9 – 1 p
S6. Un apel în helix: prezentarea interviului cu un actor real (realizat între seminarii); Comitetul S3 – joc de roluri		2 ore; E10 – 0,5 p; E11 – 0,5 p
S7. Posterul de concluzii (A3), realizat în sală, și pitch de 3 minute; harta mentală (bis) – comparație cu S1		2 ore; E12 – 1 p

Bibliografie:

Surse de date

INS – TEMPO Online (date statistice la nivel de UAT); INS – Recensământul Populației și Locuințelor 2021 (RPL 2021), inclusiv datele privind navetismul.
Eurostat – baza de date regională și Statistical Atlas; JRC – Global Human Settlement Layer (GHSL); EEA – regiunile biogeografice și rețeaua Natura 2000.
Comisia Europeană – Regional Innovation Scoreboard 2025 (instrumentul interactiv) și ediția 2021 (utilizată în seminar).
MDLPA – Observatorul Teritorial; Ministerul Culturii – Lista monumentelor istorice; cIMeC – Repertoriul Arheologic Național; OpenStreetMap.
Agențiile pentru Dezvoltare Regională – strategiile regionale de specializare inteligentă și programele regionale 2021–2027.

Metode

Brunet, R. (1986). La carte-modèle et les chorèmes. Mappemonde, 86(4), 2–6.
Christaller, W. (1933). Die zentralen Orte in Süddeutschland. Jena: Fischer.
Converse, P. D. (1949). New laws of retail gravitation. Journal of Marketing, 14(3), 379–384.
Coombes, M. G., Green, A. E., Openshaw, S. (1986). An efficient algorithm to generate official statistical reporting areas: the case of the 1984 travel-to-work-areas revision in Britain. Journal of the Operational Research Society, 37(10), 943–953.
Hansen, W. G. (1959). How accessibility shapes land use. Journal of the American Institute of Planners, 25(2), 73–76.
Huff, D. L. (1963). A probabilistic analysis of shopping center trade areas. Land Economics, 39(1), 81–90.
Masser, I., Brown, P. J. B. (1975). Hierarchical aggregation procedures for interaction data. Environment and Planning A, 7(5), 509–523.
Nystuen, J. D., Dacey, M. F. (1961). A graph theory interpretation of nodal regions. Papers and Proceedings of the Regional Science Association, 7(1), 29–42.
Reilly, W. J. (1931). The Law of Retail Gravitation. New York: Knickerbocker Press.
Wilson, A. G. (1971). A family of spatial interaction models, and associated developments. Environment and Planning A, 3(1), 1–32.

Studii de caz și exemple

Banca Mondială (2013). Competitive Cities: Reshaping the Economic Geography of Romania (Ionescu-Heroiu, M. et al.).
Banca Mondială (2017). Orașe-magnet: migrație și navetism în România (Cristea, M. et al.).
UAUIM – CCPEC (2013). Axa de dezvoltare teritorială Ploiești – București – Giurgiu – axă structurantă a dezvoltării sudului României. Studiu pentru MDRAP, etapa I – Analiză teritorială.
Universitatea din București – CCMESI (2022). Stabilirea cadrului general pentru orașe sănătoase în România, raport WP3, proiect HealthyNature (PN-III-P1-1.1-TE-2019-0316).

Suport de curs și seminar

Stadler, R. (2026). Note de curs și seminar RITF: Scheme în reprezentările grafice pentru planificarea spațială; Grafica cartogramelor; Seturi de date; Selecția regiunilor; Istoricul amenajării teritoriului în Europa (1983–2020).
Pascariu, G. (2019–2021). Note de curs DTI: Dezvoltare regională / regiuni inovatoare; Teritorii – introducere; Tipologii teritoriale; Conținutul PATJ / PATZ.
Pascariu, G., Stadler, R. (2018). Matricea funcționalității teritoriale – model-cadru (teme de seminar RITF).

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Corelare cu interesul crescut al administrațiilor publice locale și județene, al agenților pentru dezvoltare regională și al structurilor asociative (asociații de dezvoltare intercomunitară, zone metropolitane) pentru delimitarea și planificarea teritoriilor funcționale, în contextul Legii nr. 246/2022 și al Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor (Legea nr. 169/2026), precum și pentru elaborarea și implementarea strategiilor de specializare inteligentă și a programelor regionale 2021–2027. Disciplina formează competențe cerute de angajatori: lucrul cu date statistice verificabile, reprezentarea grafică a teritoriului și argumentarea deciziilor în fața actorilor locali.

9. Evaluare

Tip de activitate	9.1. Criterii de evaluare	9.2. Metode de evaluare	9.3. Pondere din nota finală
9.4. Curs	Însușirea noțiunilor și conceptelor disciplinei (regiune, teritoriu funcțional, inovare, coeziune teritorială); utilizarea corectă a terminologiei și a cadrului legal; capacitatea de a reprezenta schematic, de mână, un teritoriu și relațiile sale	Examen scris în sală: test grilă și o schemă desenată de mână pe hartă oarbă (15 min)	60%
9.5. Seminar	Trasabilitatea datelor (sursă, cod de tabel, an) Capacitatea de abstractizare și reprezentare grafică Argumentarea evaluărilor pe date (scor cu probă) Susținerea orală, fără laptop, a lucrărilor Participarea la activitățile din sală și de teren	Evaluare pe parcurs a exercițiilor E1–E12: Tema 1 – Teritoriu funcțional (individual, S1–S4, termen decembrie, 5 p); Tema 2 – Regiune inovatoare (echipe de 2, S5–S7, termen ianuarie, 4 p); oficiu 1 p	40%
Standard minimum de performanță	**Prezență la minimum 50% din cursuri și 50% din seminarii. Delimitarea și evaluarea argumentată, pe date verificabile, a unui teritoriu funcțional și caracterizarea profilului de inovare al unei regiuni, susținute oral, care să demonstreze însușirea corectă a noțiunilor specifice disciplinei.**		

Data Completării **Semnătura titularului de curs** **Semnătura titularului de seminar**

Data avizării în departament **Semnătura Directorului de Departament**